

JÁTÉKBA HOZOM AZ ANIMÁT

Kukorelly Endre

Elle Magazin 2016

<http://elle.hu/arcok/2016/04/19/kukorelly-jatekba-hozom-az-animat/>

ELLE: Feltűnt, hogy három témáról kérdezik a leggyakrabban: irodalomról futballról és nőkről. Mindhármát érinteni fogjuk, de vajon melyikről van a legbiztosabb tudása?

Semmiről. Több mint húsz éve tartok kreatívírás-szemináriumokat, mondani szoktam azoknak, akik hozzám járnak: ha valaki azzal jön, hogy tudja, hogyan kell írni, attól meneküljenek. A futballban igazodom el a legjobban - a lélektani vonatkozásaiban. Hogy mi a szerepe a kisfiúk szocializációjában. Megtapasztaltam, és ötven lépésről kiszúrom, aki ezen a tanulási folyamaton nem ment át. A futball az a terep, ahol a kisfiúk játszva megérthetik, megélhetik létezésük alapvető szabályait.

ELLE: A kisfiúkkal és a focival máris elérkeztünk egy genderproblémához. A futballt igazán nem értik, nem érthetik a nők. Rendes nő nem érti a lesszabályt. Akkor sem érti, ha érti. Ne értse!" - fogalmazott egyszer. Szinte látom, ahogy most bicskák százai nyílnak ki a női zsebekben.

Sajnálám. Bicska női zsebekben! (Nevet.) Ez a lesszabály-metaphora nagyon nőpárti. Először is, ugye, emberek vagyunk, a férfias és nőies, a jungi animus és anima el van osztva bennünk, kinél hogyan, változó arányban. A futball pedig a háború szublimált formája. Nem kell meghalni a harcmezőn, ám ugyanazok a markerek működtetik, csapatok, támadás, győzelem, vereség satöbbi, a fiúk ezt élik meg, játsszák le. A nők viszont a háborúban ellenérdekeltek. Csakis veszíthetnek, mert a fiúk és a férjük hal meg, mindig a legjobbak. A férfiak is vesztenek, de számukra nem így merül fel a kérdés, mert nem így vannak kondicionálva. Annyira, hogy ha meg akarják úszni, ha gyávák, azt a nők sem akceptálják. Az anima nem kér a háborúból, nem megy oda, nem néz oda, szörnyűnek, minimum hülyeségnek tartja, nem tetszik neki, Tolsztoj Háború és békéjéből a háborús részt kihagyja, és csak a szerelmezt olvassa, viszont lenézi az untaug-licht, az alkalmatlant. Ez csak látszólag paradox, ugyanis a háborús jellegű küzdelem, összecsapás a kiválás, kiválasztódás terepe, itt elválnak a dolgok. Ki a legény a gáton, ilyesmi. A grundon a fiúk mindezt megtanulják - egymástól.

A szabályok alakította események, a többiek mozgás- és viselkedésformái tanítanak olyan csekélységekre, mint az identitás megélése. Beilleszkedni a közösségbe, alárendelődni és kiválni, elhelyezni magukat a hierarchiában, a fair playt nemcsak tisztelni, de élvezni is, megverni a csalót, elviselni a vereséget. Elviselni a győzelmet!

ELLE: Szerintem csupa olyat sorolt, amikre manapság egy nőnek is éppúgy szüksége lehet a létezéséhez.

A mi európaias, kompetitív társadalmunkban, ahol Homérosz óta versengünk, a nők is kiharcolják a jogukat a harchoz. A háború tradicionálisan a férfiak játéka, amelyben nemcsak G.I. Joe-k, hanem G.I. Jane-ek is egyre inkább részt vesznek. Magad választhatsz a nőies és férfias stratégiák közt.

ELLE: Bonyolítsuk tovább. Egy rendes futballista megvarrhatja maga is a lyukat a nadrágján?

Meg. Hol az a varrotû?! Sztárszabók, sztárszakácsok is férfiak, profi takarítóbrigádok férfiakból állnak. Szerintem én tudok a legjobban mosogatni, ebben nagyon zöld vagyok, kevés víz, kevés mosószer, és ragyog minden, ezzel a tudásommal már csajoztam is. Anyukám megnyitja a csapot, közben kimegy az égve hagyott cigarettájáért, zubog a víz, belenyom fél flakon mosogatószer, nem bírom nézni. Megcsinálom, és egyáltalán nem gondolom magam nőiesnek, noha a bennem lévő animát hozom játékba. Jól teszem, csöppet sem szégyen, ha a férfi a női lélekrészt működteti, ha bátran érzékeny, empatikus, meghatódik. Ha kell, sírj! Félreértés, hogy ezt csak a lányoknak szabad, úgy vagy teljes, ha ezeket férfiként megengeded magadnak.

És élvezed, ha egy nőben működik az animus, ha látod, hogy meg tudja csinálni. Helyetted. Jobban, mint te. Átlátja, okosabb, elirányít. Rád legyint, mint egy hülyegyerekre, sajnálkozó mosollyal nagyon erotikus. Kényelmes. Nyugton alhatsz. Bealudni az autóban, ha egy nő vezeti!

ELLE: Mit tapasztal a férfiak mennyiben tartják hisztinek a határozott női kiállást?

Két férfit nem hallottam még ugyanúgy beszélni erről. Tudom, sőt érzem - és remélem, ez a feminizmus, hogy a nőket a férfias akadályokon pozitív diszkriminációval kell átsegíteni. Saját érdekünkben. Tehát nem elsősorban az ő érdekükben, ugyanis nem vagyok meggyőzve arról, hogy ez az ő érdekük. Hanem hogy nekünk, férfiaknak jobb legyen az élet. Ne terjengjen minden komoly helyen a bakszag. Ezért vagyok híve a kvótának, közügyrendezésben, politikában mindenképp. Nem a női, hanem a nemi kvótának: két azonos nemű után egy másik nemű következzen. A férfiak teremtette hátrányt férfiak egyenlítsék ki, nem altruizmusból, hanem önző okokból. Aki nem így érzi, nem igazán férfi, mert könnyen, saját pályán akar győzni. Nem focizott kiskorában. Vagy rosszul vette le. A

labdát talán jól, de a dolog szellemiségét-lelkiségét nem. A női aktivitás nem iktatja ki a hatalmi szempontokat, de átrendezi, élhetőbbé teszi a terepet.

ELLE: A magyar társadalom vajon megért erre a markáns váltásra?

Rossz, sőt gonosz, ha a kérdés így merül föl. Csináljuk, és ettől megérünk rá. A magyar társadalom derék, szolidáris, gondolkodó, jó életre vágyó, szabad emberek összessége, aki nem ebből indul ki, az manipulál.

ELLE Bár most is a nők érdekében szólt, a közvélemény egy része határozottan macsónak tartja önt. Ezt érzékek?

Persze, Bruce Willis, aki mindenkit lever, ezt ismerem. Ezen a ponton megadom magam, így működik a világ, leveszünk egymásról bizonyos jeleket, egyszerűsítjük, mint valami egyenletet, és ez jön ki. Tulajdonképpen tetszik nekem, szórakoztat, mosolygok rajta, de a macsózást baromira visszatolnám. A macsó a frusztráció magas foka, az önmagában bizonytalan csávó, akinek muszáj megmutatna, mennyire frankó. Mindenáron lenyomni valakit, a gyöngébbet. Főként a nőket. Ez a férfiasság ellentéte.

ELLE: Erre itt egy bizonyíték: "Nőket, kisebbek vagy nem, elnyomni nem férfias, és ők kisebbek, ha konkrétan akkorák is, mint a keresztanyám ónémet tálalószekrénye" - írta az Ezer és 3, avagy a nőkben rejlő szív című könyvében. Férfi nem nyom le nőt.

ELLE: Az Ezer és 3 után még a Don Giovanni-státuszt is kiérdemelte. Ez imponált önnek?

Don Giovanni az abszolút férfias működés metaforája. A nőket meg kell szerezni. Megnyerni. Nem finomkodok. Mondhatnám, hogy meg kell baszni, de elég, ha megnyerő vagy. Nem te, hanem én. Ez nem rossz, hanem jó, nincs benne semmi csúfság; szép. Hallgasd, ahogy Don Giovanni énekel a nőkről és a szabadságról Mozartnál. Nők és szabadság nélkül nincs semmi. A legszebb, hogy a nőknek nem kell föltétlenül akceptálniuk a férfias törekvésnyomulást. A Don Giovanniban például a pasast minden csaj lepattintja. Megy a sokszor idétlen igyekvés, a nők pedig dönthetnek, kell-e nekik, ez. A férfiak teremtette hátrányt férfiak egyenlítsék ki, nem altruizmusból, hanem önző okokból. Az ellenkezője volna a baj. Az Ezer és 3 című regényem kapcsán számos esetben megkaptam, hogy tárgyiasítom a nőket. Én. Tehát nem a szöveg beszélője. Pedig aki egynél több könyvet olvasott, tudja, hogy az elbeszélő és az író nem azonos.

ELLE: Érzelmileg azért azonosult a főhős vágyaival és vívódásaival?

Amiket megtapasztaltam, azok benne vannak. Láttam, hallottam, olvastam ezt-azt, és azért kezdtem írni ezt a könyvet, hogy megértsek valamit a tapasztalataimból. Ha leírsz, van esélyed arra, hogy meg is értsd. Összeállítani egy puzzle-t mindenféle szituációból. Hipotézisem szerint a sok töredékből kirajzolódik majd egy kép a férfi-nő viszonylatokról. Ha valaki csak azokat a részeket veszi észre, ahol a nők szerinte rossz helyzetben vannak, a többit meg átugorja, az nem korrekt.

ELLE: A könyv központi témája a szexualitás, a napokban pedig megakadt a szemem a Wahorn András-kiállítás egyik feliratán: "A szexualitásból fakad a legtöbb félreértés." Mit gondol erről?

Katasztrofális, ahogy kitart a viktoriánus prűdség, a szexualitás tabusítása. Görögöket kell olvasni. A gimnáziumban elveszik a kedvünket tőlük, de ki-ki szerezzze vissza a kedvét. Elhatároztam, hogy a férfi-nő viszonylatokban nem fogok szépelegni, noha magam is a szégyenlősségre vagyok szocializálva.

ELLE: Es az úrifűságra - erre is gyakran hivatkozik, hiszen a felmenői közt nagybirtokosok és katonatisztek voltak. Ennek mi a mai lenyomata önben?

Tudom, hogyan kell viselkedni. Bár nem biztos, hogy úgy is viselkedem. Ez ab ovo megvan bennem, olyan családban nőttem föl, ahol bizonyos szabályok evidenciaként működtek. Kinek, mikor, hogyan kell köszönni, satöbbi.

ELLE: A kétezres években nem atavisztikus tudás ez?

Nem túl fontos tudás, de ilyesmik nélkül nem tudsz semmit. Normális, hogy folyamatosan kikopik az életünkből. Viszont a normális nem természetes, és semmiképp sem jó. Konzervatív csávó vagyok, nem engedek a hanyatlásnak.

ELLE: Ehhez képest az írói stílusa nagyon is szabados, gyakran vulgáris. A konzervatív nem játssza az agyát. Őszintén beszél és ragaszkodik az értékekhez. A szabad beszéd alapérték.

ELLE „Ha nem tetszel magadnak, mások sem tetszenek neked” - ezt is több helyen hangoztatta. Ezt az egyenletet hogyan működteti?

Javaslom annak, akik szemináriumra jár hozzám, hogy írjon naplót. Bármit, de minimum naplót, abban a legkönnyebb őszintén beszélni. Úgy sem könnyű, az őszinteség a legnehezebb, ám ha sikerül, az kirajzolja a beszélő lelki struktúráját. A téma lehet bármi, a hétfejű sárkány is, mégis, mint a tükörben, megpillanthatja magát benne. Kislányoknak szokás mondani, hogy ne nézd magad annyit a tükörben. Holott ellenkezőleg, addig kell nézegetni a képünket, amíg meg nem kedveljük magunkat. A görög filozófia elején áll az ismerd meg magad imperatívusza, így lesz esély arra, hogy magadon keresztül máshoz is hozzáférj.

ELLE: Egy nőben milyen kvalitások fontosak önnek?

A külső, alak és mozdulat alapvető. Az megállít. De nem tart ott. Az tart ott, ha jobb nálam. Legyen jobb nálam! A nők okosabbak, finomabbak, higgadtabbak, lámbák, szinte mindenben jobbak. Ez az, amitől elolvadok. Ellenállóbb, tovább él, jobban bírja, ugyanaz kevésbé fáj neki. Mégis az a helyzet, hogy ahol pénz, pozíció és presztízs van, férfiak érvényesülnek. A kivétel gyengíti a szabályt, csak hogy alig akad kivétel. Két dologban ugyanis a férfiak, a férfias nyer: a pillanatnyi erő kifejtésben - nem bizonygatnám, csak nézz egymás után férfi-és női teniszt - és a nevezük így, nyomulásban. Wille zur Macht, a hatalom akarása. Írószemináriumaimon hét az egyhez az arány a nők javára, ami a pályán maradásban megfordul. Nem a képességek miatt. Ez kiegyenlítő.

ELLE A szövegnek van neme? Vakon felismerhető egy női novella?

A nők mint szerzők érzelmességüket, empatikus-ságukat hajlamosak a beszélőjükre áttenni. Vagy túlzottan ellene tartva durvulni. A férfiaknak talán jobban kézre áll a szikár, szenttelen kamerázás.

ELLE A művészet nagy dózissal fogyasztására buzdít, és azt állítja, ezáltal az életünk is elviselhetőbb lesz. De a lerobbant metró és az adóemelések Mozarttal együtt is bosszantó.

Egy műalkotás javaslat arra, hogyan élj. Hogy változtass az életeden. Engedd, hogy Mozart beleszóljon a dolgaidba, jobb lesz neked. Ettől még bosszantó, ami bosszantó, ám minél több ajánlatot szerzel nagy művekből, annál jobban el tudsz tekinteni attól, ami amúgy nem hagyna élni. Szellemi, testi és érzelmi hedonizmust ajánlok: látni, ismerni, tapasztalni, élvezni, megélni.

ELLE Amikor Esterházy Pétert kérdezték, hogy legutóbb miről gondolta azt, hogy a

legjobb dolog a világon, ō Janis Joplin kacaját említette a Mercedes Benz című dal végéről. ön mit válaszolna?

A hétvégi meccsen éles szögből rúgtam kapásból egy gólt, magam is elcsodálkoztam rajta. Aztán odajöttek nálam fiatalabbak gratulálni, az mondjuk jó volt.

Szellemi, testi és érzelmi hedonizmust ajánlok: látni, ismerni, tapasztalni, élvezni, megélni.

PATAKFALVI DÓRA